

Duna-kanyar II. Dunakeszi és Zebegény.
1014. május 18. Túravezető: Mógor Gabriella

Az idén folytatjuk tavaly megkezdett sorozatunkat, mellyel a Duna-kanyar nevezetességeit szeretnénk megismerni. Szokás szerint a Széna téren gyülekeztünk és 7 órakor indult el a buszunk, fedélzetén 31 tagtársunkkal. Elsőnek a dunakeszi Szent Mihály templomnál szálltunk ki, itt csatlakozott hozzánk két sződligeti tagtársunk. Lám, még a Duna-kanyarban lakóknak is tartogat élményt ez az út!

A Szent Mihály templom egy kis dombon épült 1756-ban, mai formáját 1937-es bővítése után nyerte el. A városkép jellegzetes eleme impozáns tornyaival, amelyet már messziről megpillanthatunk. Védőszentje Szent Mihály főangyal, akinek vezetésével letaszították Lucifert – a mennyek országának örök kételkedőjét – a pokolba, hogy így büntessék lázadását az Úr ellen. Épp ezért Mihály arkangyalt a hűség, a hit védelmezésének és végzet angyalának tekintik. Jellemző ábrázolása freskókon és vallási képeken a hét főangyal egyikeként Isten trónja mellett állva vagy páncélban, lándzsájával a talpa alatt vonagló Lucifer átdőfése közben.

A templom közelében található a Révész István helytörténeti gyűjtemény, melyet Szakáll Lászlóné nyugdíjas pedagógus mutatott be. Dunakeszi városában hosszú évtizedek gyűjtőmunkájának eredményeként 1996-ban megnyílt a Révész István Helytörténeti Gyűjtemény. A város és környéke múltjához kapcsolódó, tekintélyes mennyiségű tárgyi anyag – köztük talán az egyik legjelentősebb egy helyi népviseletet bemutató babasorozat található itt, Szakáll Lászlóné dunakeszi tanárnő hozzáértő gondozásában.

A több mint 750 éves település helytörténeti gyűjteménye megannyi tárgyi emlék, dokumentum és fotó segítségével kíséri végig Dunakeszi múltját. Noha a gyűjtemény nagy része a 18. század közepétől ad csak képet a városról, de akad itt őskori illetve ókori emlék is. A város egykori neves lelkészének nevét viselő Dunakeszi Helytörténeti Gyűjtemény dinamikus gyarapodását mi sem bizonyítja jobban, minthogy kiállításai - Alag és a volt alagi tréningtelep képei illetve a MÁV Főműhely és a MÁV Lakótelep története - jelenleg már a helyi Széchenyi Általános Iskola és a József Attila Művelődési Központ falai közt is helyet kaptak.

Igazi turista csemege és meglepetés várt minket a Duna-soron, a horányi révnél. Egy igazi római erőd egy családi ház alagsorában! Hirschberg Attila, a ház tulajdonosa fogadott és bővölt el minket fantasztikus tudásával és lelkesedésével.

Megtudtuk, hogy i.sz. 370 táján, Valentinianus császár utasítására, kikötőerődnek készült az a római létesítmény, amelynek maradványai 2002-ben kerültek elő Dunakeszin. A ma is működő rév közelében, ő, a magántelken építkező tulajdonos bukkant rá az évezredes nyomokra, amelyeket közel 7 éve Mráv Zsolt, a Magyar Nemzeti Múzeum régésze kutat. Hirschberg Attila, tulajdonos és a múzeum együttműködésének köszönhetően már a nagyközönség is megismerheti a családi házban rejtőző ókori világot. Dunakeszi egyetlen római kori emléke Valentinianus stratégiai tervének egyik első lépéseként a 370-es években épült fel a Duna partján, néhány kilométerre a gödi erődtől. A császár a biztonságos folyami átkelés lehetőségét szerette volna megerősíteni, ezért katonái a túlszárparton, a mai Horányi révnél is felhúztak egy erődöt. 1877-ben Rómer Flóris kutatót a területen, amely aztán folyamatosan beépült. Az egykori kikötőerőd alaprajzának elkészítése mellett a szakértők bevonásával 2009-re elkészült egy kiállítás is a családi ház pincéjében, ahol az eredeti, ódon falak mellett a több éves régészeti kutatás leleteit is bemutatják. Hirschberg Attila, tulajdonos szerint a tárlatra az általános iskola ötödikesei és a középiskolát kezdő diákok, az önkormányzattal megállapodva, kötelező jelleggel látogatnak el. A tulajdonos továbbá kiemelte: a kiállítás egy különleges miliőben fogadja a látogatót, hiszen egy családi ház falain belül, mégis az eredeti helyén tekinthetik meg a pincébe zárt történelmet. Az iskolások és a turisták így egy évezredes világ nyomait ismerhetik meg a dunakeszi római erődben, amely Hirschberg Attila reményei szerint néhány éven

belül még nagyobb figyelmet is kaphat. A tulajdonos szerint ugyanis a római limes pannóniai szakasza 2012-ben világörökségi helyszínné válhat, közel 200 objektum van ezen a listán, minden olyan katonai és polgári létesítmény, amely az UNESCO követelményeknek is megfelel. Hirschberg Attila emellett azt is reméli, hogy a dunakeszi kikötőerőd és a kiállítás követendő példa lesz majd a jövőben, továbbá bízik benne, hogy a tárlat a dunai turizmus egyik kedvelt állomáshelyévé válhat.

Fantasztikus előadást hallhattunk Hirschberg Attilától a római történelem e korszakáról, a légiósok életéről, az erődöt építő katonák mindennapjairól, mindezt filmvetítéssel kiegészítve.

Bátran ajánljuk mindenkinek, aki még nem látogatott el ide, hogy tegye meg.

Ezek után buszra szálltunk és eljutottunk Zebegénybe. Itt kávészünetet tartottunk, majd a római katolikus templomhoz mentünk. A Havas Boldogasszony Plébániatemplom a magyar szecesszió egyik gyöngyszeme. Kós Károly és Jánszky Béla tervezték. A keresztelő kápolna és a szentély félkörívű apszisának ablakait Majoros Károly üvegfestő iparművész alkotta. Balról a Kós Károly arcvonásait viselő Szent István, jobbról a kalotaszegi népviseletbe öltöztetett Magyarországi Szent Erzsébet fogja közre a Boldogságos Szűz Mária képét. A képzőművészeti alkotások között látható Feszty Masa két festménye: Szent Filoména és Szent József a gyermek Jézussal. A leckeoldali hajó falán egy Ecce Homo kép másolata, felette kereszt nélküli corpussal. A diadalív evangéliumi oldalán csodálható meg Keresztelő Szent János bronz szobra, Paul Dubois (1829-1905) francia szobrászművész alkotása. A tudatos templomtervezés által előállt hatalmas szabad felületeket freskók, szekciók, növényi ornamentikák és figurális alkotások serege borítja be. Csupán a páros, faragott gerendák által alátámasztott mennyezet mezői maradtak szabadon, ezeket ornamentális festés keretezi. A freskók fölötti ablakok és a mennyezet közötti mezőben szimbólumok, dombon álló kereszt, pápai tiara és Szent Péter kulcsai, hármass halom kettős keresttel és stilizált virágok láthatók.

Következő úti célunk a Szőnyi István Emlékház és Múzeum, ahol tárlatvezetéssel tekintettük meg a házat és benne Szőnyi István képeit. Láthattuk itt a művész eredeti bútorait, használati tárgyait. A múzeum épülete több mint száz éves parasztház. Bartóky József író, földművelési államtitkár, Szőnyi István apósa vásárolta 1905-ben nyaralónak, 1924-től leánya, Bartóky Melinda élt itt férjével, Szőnyi Istvánnal. A modern műteremházat Szőnyi építette hozzá 1960-ban. A kulturális kormányzat jelentős összeggel járult hozzá a patinás épület felújításához. Tetőtől talpig újjászülethetett a régi épület, amely 2013-ban nyílt meg ismét. A legnagyobb változásokat a látogató az elegáns alakított fogadóterben és a korábban vetítőként működő új kiállítószárnyban észlelheti. Szőnyi Zsuzsa a múzeumnak ajándékozta édesapja képeiből álló gyűjteményét és férje, Triznya Mátyás festőművész hagyatékát. A Triznya Mátyás – Szőnyi Zsuzsa Emlékszobában megismerhetik a látogatók az 1949-ben Rómába emigrált házaspár életútját, Triznya Mátyás legjelentősebb festményeit, Szőnyi Zsuzsa írói munkásságát és a híres Triznya-kocsma atmoszféráját is felidézik a kiállított fotók, tárgyak. A kiállítóterben folyamatosan vetítik a Szőnyi Istvánról és Szőnyi Zsuzsáról készült filmeket.

SZŐNYI ISTVÁN (1894-1960) a XX. századi magyar festészet kiemelkedő alakja, 1924-től haláláig élt és alkotott Zebegényben. Művészete itt teljeseedett ki, festészetét a varázsos szépségű táj, a faluban élő emberek ihlették. Műveiben költészeté emelte a hétköznapiakat.

A ház nemcsak a hagyományos értelemben vett múzeum, hanem több annál. Az alapítók célja az volt, hogy minél hűségesebben őrizték meg és mutassák be a Szőnyi műveket és azt a miliőt, azt a környezetet, ahol a művek születtek. Így a múzeumlátogatóknak abban a ritka élményben lehet részük, hogy beléphetnek egy már nem létező világba, megismerhetik a műhely, a műterem nézőktől egyébként elzárt relikviáit, átérezhetik a hely szellemét. Abban a térben láthatják a képeket, ahol azok a legautentikusabbak: születésük színhelyén.

A múzeum állandó kiállításán a mester minden alkotói korszakából látható egy-egy jelentős festmény, olyan remekművek, mint a Kerti pad, a Reggel, az Este Zebegényben, vagy A falu ősszel. Időszaki tárlatokon tekinthetők meg több ezer darabból álló grafikai életművének legszebb darabjai, a kiállítás sorozat címe: Egy raktár rejtett kincsei. Tanítványainak, pályatársainak munkáit a Tisztelet a Mesternek és A zebegényi művészkolónia sorozatok keretében ismerhetik meg a látogatók.

A múzeumalapítással egy időben hozta létre az első múzeumigazgató, Dániel Kornél a Szőnyi Istvánról elnevezett képzőművészeti szabadiskolát a több holdas Szőnyi kertben, mely a Szőnyi István Baráti Kör Egyesület szervezésében azóta is folyamatosan működik. A múzeum, a kert élő, állandóan megújuló programjaival várja a látogatókat. Érdemes újra visszatérni ide azoknak is, akik már jártak itt, mert mindig találnak valami érdekes felfedezni valót a művészet és a természet e páratlan találkozásának miliójében.

A Szőnyi-háztól továbbsétálva az utcában egy másik híres festő, Szőnyi kortársa és barátja, Berény Róbertnek a háza áll. Berény a magyar avantgard festészet egyik kiemelkedő alakja. Bemenni sajnos nem tudtunk, de kívülről megcsodáltuk a szép, arányos házat és a gondozott kertet. Képekről megismerkedtünk jellegzetes műveivel, festői stílusával.

Majd visszasétáltunk a Hajózási Múzeumhoz, ahol már várt minket az alapító hajóskapitány lánya, aki körbevezetett minket a házban és majd minden tárgyról mesélt nekünk.

A múzeum alapítója Farkas Vince hajóskapitány, aki több évtizedes gyűjtőmunkával és saját készítésű tárgyaival hozta létre az 1984. július 12-én Zebegényben (saját házában) megnyílt kiállítást.

Farkas Vince rajongásig szerette a hajózást és minden útjáról igyekezett olyan emléktárgyakkal, kuriózumokkal visszatérni, amelyeket a bejárt helyszíneken, állomásokon (akár más kontinenseken) be tudott szerezni.

Ezek lehettek akár magával a hajózással kapcsolatos szerszámok, tárgyak, festmények, stb.; akár a helyi jellegzetességeket tükröző relikviák, eszközök, díszek és sok más egyéb is.

A gyűjtemény így végső soron teljes élettörténetét felöleli. A sok egyedi, Magyarországon nem, vagy csak nehezen megszerezhető tárgy mellé igyekezett továbbiakat fabrikálni. Remek kézügyessége révén hajómodellekkel és egyebekkel is bővült a múzeum tárháza. Később a látogatók és a hajózó közösség is sok mindennel hozzájárult a gyűjtemény bővüléséhez, a múzeum érdekesebbé tételéhez.

Utunk végére értünk, beszálltunk a buszba és irány Budapest. Szép, tartalmas napunk volt, reméljük, másoknak is jó ötletet adtunk a Duna-kanyar szépségeinek megismeréséhez.

Utunk megvalósításához a VI. kerületi Terézvárosi Önkormányzattól kaptunk támogatást, amelyet ezúton is köszönünk.

Mógor Gabriella
túravezető